

Vad får jag fotografera och dela? - och lite om upphovsrätt

Kollektivt kulturarv 2021-02-03

- ***Vad och var får jag fotografera?***
 - *Samtycke från person på bild*
 - *Lite GDPR*
- ***Vad får jag inte fotografera?***
- ***Använda och dela bilder***
 - *Lite upphovsrätt*
 - *Creative commons*
 - *Rättigheter på sociala medier*

Får jag fotografera människor på gatan?

Foto: Lasse Nilsson, Samtidsbild/Stockholms läns museum, CC: BY-NC

Svaret är JA

men det kan behövas samtycke för att publicera bilden! MEN man får förstås inte ofreda eller förfölja någon. Och det är ju schyst att fråga först.

Får jag fotografera hus och byggnader?

Foto: Elisabeth Boogh, Stockholms läns museum, CC: BY-NC-ND

Svaret är JA

så länge du är på allmän plats. Tillstånd behövs inte för att fota interiörer i entréer i offentliga byggnader. För privata hus krävs tillstånd.

Får jag fotografera offentlig konst?

Svaret är JA

om verket är stadigvarande placerat utomhus på allmän plats. Men tillstånd behövs från konstnären för att publicera på internet (fast inte för privatpersoner).

Foto: Elisabeth Boogh, Stockholms läns museum, CC: BY-NC-ND

Får jag fotografera barn?

Svaret är JA

men samtycke från målsman krävs. Enligt GDPR krävs målsmans samtycke för barn under 15 år om bilden ska hanteras digitalt eller delas på nätet.

Foto: Jenny Bergensten, Stockholms läns museum, CC: BY-NC-ND

Lagar och regler om person på bild?

- **Lagen om namn och bild i reklam**

Ska fotografiet användas för att göra reklam för ett företag (gäller inte icke-vinstdrivande organisation)? Samtycke krävs enligt Lagen om namn och bild i reklam (1978:800).

- **Beställda porträttbilder (t ex bröllopsfoto)**

Samtycke krävs från den som beställt bilden för all typ av användning (gäller även fotografen). När beställaren dör ska de efterlevandes samtycke inhämtas. Kravet på samtycke kan gälla upp till två generationer efter beställarens bortgång. Fotograf har upphovsrätten men inte användningsrätt.

Upphovsrättslagen § 27, första stycket, tredje meningen.

En pragmatisk rekommendation kan vara att sätta en gräns vid 1950 för att publicera ateljéporträtt. (Östergötlands museum)

GDPR = Dataskyddsförordningen :

GDPR omfattar alla! Privatpersoner, organisationer, föreningar, företag, myndigheter.

En personuppgift är enligt Datainspektionen ”...all slags information som kan knytas till en levande person. Det kan röra sig om namn, adress och personnummer. Även foton på personer klassas som personuppgifter.”

Samtycke behövs när fotografiet anses vara en personuppgift enligt GDPR och om det ska hanteras digitalt antingen på nätet eller i ett register.

Undantag från GDPR (samtycke behövs ej):

- Tryckfrihetsförordningen & Yttrandefrihetsgrundlagen
- Journalistiskt, konstnärligt, litterärt eller akademiskt skapande (gäller ALLA som sprider information, skapar opinion eller kritiserar i frågor av samhällsintresse, alltså inte bara professionella utövare).
- Rättslig grund: Intresseavvägning

Samtycke behövs inte.

Hembygdsföreningens kulturhistoriska samlingar och GDPR:

Hembygdsföreningarnas kulturhistoriska samlingar innehåller personuppgifter av nu levande personer. De behandlas enligt GDPR med intresseavvägning som laglig grund.

Föreningens intresse för historia och kulturarv står alltså över enskilda personers rätt till integritet.

Att spara och publicera personuppgifter som t ex fotografier på personer är del av föreningens verksamhet att samla och sprida kunskap om lokalhistoria.

Vad får jag **INTE** fotografera??

Foto: Puggen, CC:by-sa 3.0

Skyddsobjekt

Tex militära anläggningar, flygplatser etc.

Domstolar

Obs, gäller endast i själva domsalen.

Privat mark eller mark där någon innehar bestämmanderätt

T ex skolor, gallerior, passagerarfartyg. Dvs platser som inte är offentliga eller allmänna.

Kränkande fotografering

Man får inte olovligen fota någon i hemlighet som befinner sig i ett utrymme av privat karaktär. T ex bostad, toalett, omklädningsrum.

Lite om upphovsrätt:

Upphovsrättslagen från 1994:

- **Fotografiska verk** = två fotografer kan inte samtidigt skapa likadana fotografier. Fotograf ska aktivt ha valt ljus, vinkel, skärpedjup etc. Originellt och personligt utformat. Fotograferade av professionell fotograf. Skyddade i 70 år, räknat från året efter att fotografen dog.
- **Fotografiska bilder** = bilder som vem som helst tagit, t ex semesterbilder eller familjealbum. Amatörbilder. Skyddade i 50 år räknat från det att bilden togs.

Lite om upphovsrätt:

Äldre bilder:

- Före 1994 gällde Fotolagen. "Bilder i allmänhet" skyddstid = 25 år. Fotografier med "vetenskapligt/konstnärligt värde" skyddstid= 70 år.

Det betyder att bilder som tagits före 1970 är fria att använda!

Lite om upphovsrätt:

Fotografens rättigheter

Upphovsperson har ensamrätt, ekonomisk och ideell.

Ekonomisk:

- Rätt att framställa exemplar och göra tillgängligt för allmänheten.

Ideell:

- Rätt att bli namngiven.
- Rätt att motsätta sig kränkande bearbetning och/eller kränkande sammanhang.
- Ideell rätt är tvingande, kan inte överlåtas till andra!

Erkännande

- upphovsmannen, verkets namn och licensen måste alltid anges
- användning är tillåten även i kommersiella syften
- bearbetningar av verket är tillåtna

Erkännande – Dela lika

- upphovsmannen, verkets namn och licensen måste alltid anges
- användning är tillåten även i kommersiella syften
- bearbetningar av verket är tillåtna, förutsatt att det nya verket ges samma licens som ursprungsverket

Erkännande – Inga bearbetningar

- upphovsmannen, verkets namn och licensen måste alltid anges
- användning är tillåten även i kommersiella syften
- inga bearbetningar av verket är tillåtna

Erkännande – Icke-kommersiell

- upphovsmannen, verkets namn och licensen måste alltid anges
- användning är endast tillåten i icke-kommersiella syften
- bearbetningar av verket är tillåtna

Erkännande – Icke-kommersiell – Dela lika

- upphovsmannen, verkets namn och licensen måste alltid anges
- användning är endast tillåten i icke-kommersiella syften
- bearbetningar av verket är tillåtna, förutsatt att det nya verket ges samma licens som ursprungsverket

Erkännande – Icke-kommersiell – Inga bearbetningar

- upphovsmannen, verkets namn och licensen måste alltid anges
- användning är endast tillåten i icke-kommersiella syften
- inga bearbetningar är tillåtna

Vem äger bilden på sociala medier?

- Du äger rättigheterna till ditt eget material.
- Men sociala medietjänsten har licens att använda allt material och överlåta till andra företag.
- Rättigheterna gäller i hela världen.
- Du har inte rätt till ersättning.

Länkar till användarvillkor:

<https://www.facebook.com/legal/terms>

<https://www.linkedin.com/legal/user-agreement>

<https://twitter.com/en/tos>

<https://policies.google.com/terms?hl=sv&gl=se>

<https://www.youtube.com/t/terms>

<https://help.instagram.com/581066165581870>

<https://policy.pinterest.com/sv/terms-of-service>

Läs mer:

Upphovsrättslagen:

<http://www.notisum.se/rnp/document/?id=19600729>

Creative commons:

<http://www.creativecommons.se/om-cc/licenserna/>

Vägledning om upphovsrätt och angränsande lagstiftning
– Digisam

<http://www.digisam.se/vagledning-for-upphovsratt-version-3-0-ar-har/>

Vill du veta mer om Kollektivt kulturarv?

Läs här:

<https://www.kulturarvstockholm.se/kollektivt-kulturarv/>

Eller kontakta Ann-Sofie, Elisabeth eller Ann.

Kontakt:

Elisabeth Boogh

E-post: elisabeth.boogh@stockholmslansmuseum.se

Telefon: 076-526 94 31

Ann-Sofie Nygren

E-post: ann-sofie.nygren@stockholmslansmuseum.se

Telefon: 076-526 94 25

Ann Pettersson

E-post: ann@hembygd.se

Telefon: 072-222 92 56